

## FOLYÓIRATREPERTÓRIUM

(*Válogatás 1979 második félév folyóirataiból*)

|          |  |
|----------|--|
| AESC     | = Annales ESC (Paris)                                    |
| AHR      | = The American Historical Review (Washington)            |
| AHRF     | = Annales Historiques de la Révolution Française (Paris) |
| AI       | = Annale de Istorie (Buçuresti)                          |
| CARHS    | = Canadian-American Review of Hungarian Studies          |
| CASS     | = Canadien-American Slavic Studies (Pittsburgh)          |
| ČČH      | = Československy Časopis Historicky (Praha)              |
| CEH      | = Central European History (Atlanta-Georgia)             |
| CM       | = Critica Marxista (Roma)                                |
| CSSH     | = Comparative Studies in Society and History (London)    |
| ČMM      | = Časopis Matice Moravské (Brno)                         |
| DVT      | = Dějiny věd a Techniky (Praha)                          |
| EEQ      | = East European Quarterly (Univ. of Colorado)            |
| ES       | = Era Socialista   |
| ESR      | = European Studies Review (London)                       |
| GG       | = Geschichte und Gesellschaft (Göttingen)                |
| GWU      | = Geschichte in Wissenschaft und Unterricht (Stuttgart)  |
| HČ       | = Historicky Časopis (Bratislava)                        |
| HD       | = Hospodárské Dejiny                                     |
| HT       | = History and Theory                                     |
| HZ       | = Historische Zeitschrift (München)                      |
| IP       | = Isztoricsezski Pregled (Szofia)                        |
| IRSH     | = International Review of Social History (Amsterdam)     |
| ISZSZSZR | = Isztorija SZSZSZR (Moszkva)                            |
| JCH      | = Journal of Contemporary History                        |
| JMH      | = Journal of Modern History (Chicago)                    |
| KH       | = Kwartalnik Historyczny (Warszawa)                      |
| MI       | = Magasin Istoric (Buçuresti)                            |
| MS       | = Le Mouvement Social (Paris)                            |
| MT       | = Marxism Today  |
| NNI      | = Novaja i Novejsaja Isztorija (Moszkva)                 |
| NLR      | = New Left Review (London)                               |
| NRS      | = Nuova Rivista Storica (Roma)                           |
| ÖO       | = Österreichische Osthefte (Wien)                        |

|          |   |
|----------|---|
| PH       | = Przegląd Historyczny (Warszawa)                         |
| R        | = Review (New-York at Binghampton)                        |
| RA       | = Revista Archivelor (Buçuresti)                          |
| RESEE    | = Revue des Etudes Sud-Est Européennes                    |
| RH       | = Revue Historique (Paris)                                |
| RHD      | = Revue d'Histoire Diplomatique (Paris)                   |
| RHDGM    | = Revue d'Histoire de la Deuxième Guerre Mondiale (Paris) |
| RHMC     | = Revue d'Histoire Moderne et Contemporaine (Paris)       |
| RI       | = Revista de Istorie (Buçuresti)                          |
| SM       | = Südosteuropa – Mitteilungen (München)                   |
| SR       | = Slavic Review (The Ohio State University)               |
| SSb      | = Slezský Sbornik (Opava)                                 |
| SSt      | = Studii Storici (Bologna)                                |
| VI       | = Voproszū Isztorii (Moszkva)                             |
| VIKPSZSZ | = Voproszū Isztorii KPSZSZ (Moszkva)                      |
| VMU      | = Vesztnik Moszkovszkogo Universziteta (Moszkva)          |
| ZG       | = Zeitschrift für Geschichtswissenschaft (Berlin)         |
| ZHF      | = Zeitschrift für Historische Forschung (Berlin)          |

## ELMÉLET, MÓDSZERTAN

BIAGIO de GIOVANNI: Labriola e il metodo „critico”. (Labriola és a „kritikai” módszer.)

CM, 17. 1979:4. 89–108.

Antonio Labriola (1843–1904) olasz filozófus és szocialista politikus munkásságának újraértékelése – tanulságok a mai marxizmus számára.

BREINES, P.: Young Lukács, Old Lukács, New Lukács. (A Fiatallukács, az idős Lukács, az új Lukács.)

JMH, 51. 1979:3. 533–546.

A szerző Lukács György irodalmi, filozófiai és marxista tevékenységét és annak humanista aspektusait vizsgálja. Részletesen foglalkozik a marxista filozófus „Történelem és osztálytudat” c. művével és kitér Lukács egyes kritikusaival, megállapításaira is.

CALHOUN, D.H.: Continual vision and cosmopolitan orthodoxy. (Folytatólagos látásmód és kozmopolita ortodoxia.)

HT, 18. 1979:3. 257–286.

Új technikák bevezetésének hatása a történetírás gyakorlatában.

DUSO, G.: Il soggetto nello Stato di Hegel. (Az állampolgár Hegel államában.)

CM, 17. 1979:3. 69–82.

Az állam és a polgári társadalom viszonyának mai problémái visszavezetve a hegeli koncepció kereteibe.

FRISCH, M.: American urban history as an example of recent historiography. (Amerikai várostörténet, mint a legújabb historiográfia egy példája.)

HT, 18. 1979:3. 350–377.

A társadalomtörténet legújabb eredményeinek érvényesülése az amerikai urbanisztikában, új, kvantitatív alapokon nyugvó kutatási programok – az utolsó húsz év áttekintése.

GLETTLER, M.: Anwendbarkeit und Grenzen der komparatistischen Methode in der Nationalismus-Forschung. (Összehasonlító módszerek alkalmazhatósága és határai a nacionalizmus kutatásában.)

ÖO, 21. 1979:3. 203–214.

Az ezzel kapcsolatos vélekedések, szakirodalom áttekintése.

GOUREVITCH, P.: The Reemergence of „Peripheral Nationalismus”: some Comparative Speculations on the Spatial Distribution of Political Leadership and Economic Growth. (A „perifériális nacionalizmusok” újrafelbukkanása: néhány összehasonlító elmélkedés a politikai vezetőszerkezetről és gazdasági növekedés térbeli megoszlásáról.)

CSSH, 1979:3. 303–321.

A szerző Franciaország, Anglia, Olaszország, Belgium, Kanada és Spanyolország

esetében vizsgálja a politikai vezetős szerep, a gazdasági növekedés és az etnikai probléma összefüggéseit, a különbségeket és azonosságokat.

GUAITA, E.: Wallerstein e la formazione del sistema capitalistico. (Wallerstein és a kapitalista rendszer kialakulása.)

SSSt, 20. 1979:3. 493–504.

Historiográfiai áttekintés a kapitalizmus kezdeteiről kialakult vita utolsó tíz évének eredményeiről – Wallerstein, *The Modern World System c.* munkájának történetész-visszhangja.

HÖPFL, H. – THOMPSON, M.P.: The History of Contract as a Motif in Political Thought. (A szerződéselmélet, mint a politikai gondolkodás egyik alapeszméje.)

AHR, 84. 1979:4. 919–944.

A cikk a társadalmi szerződés 16–18. századi hiteinek gondolkodásmódját elemzi és rámutat a szerződéselmélet egyes filozófiai és alkotmányjogi ellentmondásaira.

IACONO, A.M.: Tempo „della” politica e tempo „per la” politica. Divisione del lavoro e regione strumentale. (A politika ideje és a politizálásra való idő. Munkamegosztás és alapigazságok.)

CM, 17. 1979:4. 1092–128.

A munka és a pihenés idejének megszervezése Weber filozófiájában.

IRMSCHLER, K. – LOZEK, G.: Historismus und Sozialgeschichte in der gegenwärtigen bürgerlichen Geschichtsschreibung. (Historizmus és társadalomtörténet a jelenlegi polgári történetírásban.)

ZfG, 1979:3. 195–209.

A polgári történetírás elmélet-módszertani alapkoncepcióinak elemzése és kritikája, elsősorban az NSZK polgári historiográfiájára vonatkoztatva, tudományelméleti és társadalompolitikai aspektusokra koncentrálna.

KUZMINSKI, A.: Defending historical realism. (A történeti realizmus védelmében.)

HT, 18. 1979:3. 316–349.

A tények elbeszélése és az elméletek túlbujánzása a historiográfiában.

LJUBLINSKAJA, A.D.: K voproszu o klaszsovoj prirode francuzszkogo abszolutizma. (A francia abszolutizmus osztálytartalmáról.)

NNI, 1979:4. 55–70.

A francia nemesség és burzsoázia a 15. század végétől a 17. század közepéig, mint az állam osztályalapja.

MOLYNEUX, Maxine: Beyond the Domestic Labour Debate. (A házimunka vitája mögött.)

NLR, 116. 1979:4. 3–28.

A nők társadalmi szerepének helyzetének marxista és nem-marxista elméleteit veszi bírálat alá.

MONTANARI, M.: Dominio-sapere e sistema dei partiti a proposito di Foucault e dei „nuovi filosofi”. (Az uralkodás tudománya és a pártok rendszere: Foucault-hoz és az „új filozófusokhoz”).

CM, 17. 1979:3. 83–96.

Foucault, B.H. Levy, G. Deleuze, F. Guattari összevetése.

PETRACCONE, C.: Il problema della popolazione nell'accumulazione originaria e capitalistica. (A népesség problémája az eredeti és kapitalista tőkefelhalmozásban.)

CM, 17. 1979:4. 129–146.

A legújabb demográfiai irodalom eredményei a Marx-Malthus ellentéttel kapcsolatban.

RUBERTI, L.: Fiabe, psicoanalisi, femminismo. Immagini simboliche nella fiaba „popolare”. (Mese, pszichoanalízis, feminizmus. Szimbolikus képek a népmesében.)

CM, 17. 1979: júl.–aug. 137–160.

Új szempontok a népmesék elemzéséhez. B. Bettelheim, Il mondo incantato c. munkájában.

SIMON, G.: Zeitgeschichtliche Sowjetunion-Forschung. Probleme und Aufgaben.

(Kortörténeti Szovjetunió-kutatás. Problémák és feladatok.)

JGO, 27. 1979:3. 321–348.

A Szovjetunió-kutatás az NSZK-ban; a szovjet társadalom fejlődésének hipotézisei, különösen 1953 után.

SUPPAN, A.: Historische Südosteuropaforschung in Österreich – Ihre Kontinuitäten und neuen Tendenzen. (Délkelet-Európa történelmi kutatása Ausztriában – kontinuitása és új tendenciái.)

SM, 19. 1979:3. 55–62.

A kutatás jelenlegi helyzete és súlypontjai.

## HISTORIOGRÁFIA

LAVAL, M.-C.: Georges Lefebvre: L'historien et le peuple. (Georges Lefebvre: a történész és a nép.)

AHRF, 51. 1979:3. 357–373.

Georges Lefebvre történeti kutatási módszerének elemzése.

MEGILL, A.: Foucault, Structuralism, and the Ends of History. (Foucault, a strukturalizmus és a történelem határai.)

JMH, 51. 1979:3. 451–503.

A cikk szerint Michel Foucault számos történelmi tanulmánya ellenére inkább mítosz alkotó mint történész. Foucault nem strukturalista, hanem a Nietzsche által képviselt vonalat követi. A szerző megkérdőjelezi az ilyen jellegű historiógráfiai létjogosultságát.

- OLIVA, G.:** Georges Lefebvre et les historiens russes de la Révolution. (Georges Lefebvre és a Forradalom orosz történészei.)  
 AHRF, 51. 1979:3. 399–410.  
 Karejev, Kovalevszkij és Lucsitszkij munkásságának hatása a századforduló tájkán és a 20. sz. első évtizedében G. Lefebvre munkáiban.
- LA PIRA, Gaetano:** La storiografia sovietica sullo sviluppo del capitalismo nelle campagne. (A szovjet történetírás a kapitalizmus fejlődéséről a mezőgazdaságban.)  
 SSt, 20. 1979:3. 547–565.  
 Historiográfiai áttekintés az októberi forradalom előtti Oroszország agrárstruktúrájára vonatkozó kutatások eredményeiről – a specifikus orosz feltételek tétele a legújabb szovjet történetírásban.
- SOBOUL, A.:** Jaures, Mathiez et l'histoire de la Révolution. (Jaures, Mathiez és a Forradalom története.)  
 AHRF, 51. 1979:3. 443–454.  
 Jaures „Histoire sociale de la Révolution française” c. művének hatása Mathiez munkásságára.
- SOUTHARD, R.:** Theology in Droysen's early political historiography: free will, necessity and the historian. (Teológia Droysen korai történetírásában: szabad akarat, szükségszerűség és a történetész.)  
 HT, 18. 1979:3. 378–396.  
 Droysen politikatörténeti munkássága az 1830–40-es években.
- SURATTEAU, J.-R.:** Georges Lefebvre, disciple de Jaurès. (Georges Lefebvre, Jaurès tanítványa.)  
 AHRF, 51. 1979:3. 344–398.  
 Jaurès hatása Georges Lefebvre történeti munkáiban. Vitatható, hogy Jaurès Lefebvre számára mester vagy tanítvány volt.
- TRENARD, L.:** Georges Lefebvre et l'histoire des mentalités. (Georges Lefebvre és a mentalitás-történet.)  
 AHRF, 51. 1979:3. 411–424.  
 A mentalitás történeti kutatások szerepe Lefebvre 1930-as években írott munkáiban.
- TUDOMÁNYTÖRTÉNET**
- JÍLKOVÁ, J.:** Novější literatura ze světových dějin techniky. (A technika világtörténetére vonatkozó újabb irodalom.)  
 DVT, 12. 1979:3. 170–182.  
 Áttekintés a 18. sz. végétől a 20. sz. 60-as éveig.

HAUBELT, J.: Česká věda v manufakturním období vývoje kapitalismu. (A cseh tudomány a kapitalista fejlődés manufaktúrális korszakában.)  
 HD, 1979:3. 79–124.  
 A tudomány fejlődése, jellege és sajátosságai a 17. sz. 20-as éveitől a 18. sz. közepéig.

### MUNKÁSMOZGALOM, A MUNKÁSMOZGALOM IDEOLÓGIÁJA

ALEKSZEEV, G.A.: Nacsalo idejnoj bor'bü marksizma sz mezsdunarodnüm revizionizmom. (A marxizmus eszmei harca a nemzetközi revizionizmussal.)  
 VI, 1979:6. 3–21.

E nagyszabású küzdelem fejleményeit a századfordulóig tárgyalja a tanulmány.

BRANDENBURG, A.: Der kommunistische Arbeiterbildungsverein in London. (Kommunista munkásképzőegyesület Londonban.)  
 IRSH, 24. 1979:3. 351–370.

A 19. sz. közepén létrehozott munkásképző egyesületek alapító tagjainak egy része a kontinensről létbizonytalanság miatt Angliába vándorolt munkás volt. Az egyesületek által szervezett nyelvi, zenei, pedagógiai, természettudományos képzésen keresztül a munkások politikai nevelésben is részesültek.

GROSEV, I.I.: Voploscenie principov proletarszkogo internacionalizma v nacional'noj politike KPSZSZ. (A proletár internacionalizmus elveinek megvalósulása az SZKP nemzetiségi politikájában.)  
 VIKPSZSZ, 1979:7. 36–47.

KOROLEV, N. – SZTOLJAROVA, R.: Opüt vengerszkoy proletarszkoy revoljucii 1919 g. i leninizm. (Az 1919-es magyar proletárforradalom tapasztalata és a leninizmus.)  
 VI, 1979:7. 6–21.

A szovjet és az NDK-beli történész a Magyar Tanácsköztársaság kül- és belpolitikáját, vezetőinek gyakorlati tevékenységét elemzi az akkori helyzet és az azóta felhalmozott forradalmi tapasztalat alapján.

KREMPA, I. – FIRSOV, F.I.: Kommunistická internacionála a Kommunistická strana Československa. (A Kommunista Internacionálé és a Csehszlovák Kommunista Párt.)  
 ČČH, 27. 1979:3. 351–379.

Az 1919 tavaszán alakult (III. Kommunista Internacionálé életre hívásának történelmi gyökereit és szükségességét, valamint a nemzetközi kommunista mozgalomban, ill. a CsKP politikájában betöltött szerepét és jelentőségét tekinti át a cikk a második világháború kitéréséig.

HOBBSAWM, E.: Intellectuals and the Labour Movement. (Az értelmiség és a munkásmozgalom.)  
 MT, 23. 1979:7. 212–220.

Gramsci terminológiája segítségével a cikk definiálja az értelmiség fogalmát, társadalmi gyökereit, fejlődését. Példákat említ az elmúlt tíz évből az értelmiség szerepére, irányzataira.

PAVLOVA, L.M. – PROTAPOPOV, A.Sz.: Profsojuznoe dvizsenie v SzSzsZR na étape razvitogo szocializma. (Szakszervezeti mozgalom a Szovjetunióban a fejlett szocializmus korszakában.)

ISZSzsZR, 1979:4. 3–18.

A szocialista demokrácia egész rendszere fejlődésének megfelelő a szisztémába illeszkedő szakszervezeti mozgalom.

PETREANU, Nicolae: Un militant de seamă al misticării muncitorești din România.

(A romániai munkásmozgalom egyik jelentős képviselője.)

ES, 1979:3. 39–43.

Megemlékezés Joan C. Frimuról, halálának 60. évfordulója alkalmából.

PETROV, M.N.: Voznikovenie i raspad men'sinsztva partii éserov. (Az eszer-párti kisebbség keletkezése és széthullása.)

VI, 1979:7. 49–60.

A tanulmány a kispolgári párt tevékenységének különböző aspektusait vizsgálja, elemzi a kispolgári szocializmus történelmi tarthatatlanságát, valamint a velük kapcsolatos bolsevik álláspontot röviddel a forradalom után.

SCARCIA, A.B.: La cultura politica dell'Islam. (Az Iszlám politikai kultúrája.)

CM, 17. 1979:3. 127–142.

Az arab marxizmus szerepe és lehetőségei.

TITOV, A.G.: O metodah i szredsztvah bor'bü KPSZSZ sz opportunizmom v perehodnij period ot kapitalizma k szocializmu. (Az SZKP opportunizmus ellen folytatott harcának módszerei és eszközei.)

VIKPSZSZ, 1979:8. 25–37.

TURCHETTO, M.: Riproduzione del capitale e „livelli” dell'analisi marxiana. (A tőke felhalmozása és a marxista analízis „szintjei”.)

CM, 17. 1979:3. 45–68.

A termelés, árucseré és elosztás problémái.

VARFOLOMEEVA, R.Sz.: Morisz Torez: kommuniszt, szün naroda Francii. (Maurice Thorez, a kommunista, a francia nép fia.)

NNI, 1979:4. 92–110.

A folyóirat 1979:3. számában kezdődött politikai életrajz második, befejező része.

## NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

BERNUZZI, G.: Relazioni politico-diplomatiche tra i Signori de Milano e la Corona d'Aragona durante il regno di Pietro il Cerimonioso. L'epoca, di Luchino e

Giovanni Visconti. (Politikai-diplomáciai kapcsolatok Milano urai és az aragoniai ház között Pietro il Cerimonioso uralma idején. Luchino és Giovanni Visconti korszaka.)

NRS, 73. 1979:3–4. 275–291.

Az Aragoniai ház és Milano 14. sz.-i hatalmi törekvései a Szardínia és Szicília feletti uralomért.

DOLLOT, L.: Le tricentenaire du traité de Nimwegue et la reunion de la Franche-Comté à la France. (A Nimwegeni egyezség háromszázéves évfordulója és a Franche-Comté Franciaországhoz való csatlakozása.)

RHD, 93. 1979:3–4. 193–201.

A békekötés (1678.) előzményei, az okmányok tartalma, ezek közül elsősorban az, amelyben Spanyolország lemondott a Franche-Comté birtoklásáról Franciaország javára.

WAGUET, J.-C.: La Toscane après la paix de Vienne (1737–1755): Prépondérance autrichienne ou absolutisme lorrain? (Toszkána a bécsi béke után 1737–1755: Osztrák vezető szerep vagy lotaringiai abszolutizmus?)

RHD, 93. 1979:3–4. 202–222.

1737 után a toszkániai nagyhercegségben éppen a pénzügyi problémák miatt, egyre inkább a lotaringiai abszolutizmus kerül túlsúlyba. Lotaringiai Ferenc uralkodásának főbb mozzanatai.

CIACHIR, N.: The Adrianopole Treaty 1829 and its European Implications. (Az 1829-es drinápolyi béke és európai következményei.)

RESE, 1979:4. 685–695.

A kérdés historiográfiája: a békekötés előzményei; Törökország külpolitikai visszaszorulása; Ausztria szerepe.

CROZIER, A.J.: The Establishment of the Mandates System 1919–25: Some Problems Created by the Paris Peace Conference. (A mandátum rendszer létrejötte, 1919–25. A párizsi békekonferencia kapcsán felmerült néhány probléma.)

JCH, 14. 1979:3. 483–513.

A szerző szerint a nemzetközi megbízás (mandátum) alapján kormányzott volt német gyarmatok rendszere egyike az 1919-es versaillesi béke legszembetűnőbb kompromisszumainak. A gyarmatok nemzetközi ellenőrzése egyesek szerint nem más mint leplezett annektálás. A II. világháború után amerikai javaslatra létrejött „gyámsági rendszer” a dekolonizációs folyamatban ennél lényegesen hatékonyabb eszköznek bizonyult.

MARKS, S.: Mussolini and Locarno: Fascist Foreign Policy in Microcism. (Mussolini és Locarno: fasiszta külpolitika „mikrokozmoszban”.)

JCH, 14. 1979:3. 423–439.

A cikk az 1925 októberében az európai nagyhatalmak által aláírt Locarnói Egyezmény előzményeinek és létrejöttének a Mussolini féle politikára gyakorolt hatását elemzi. A szerző szerint míg a résztvevő hatalmak többsége Locarno

szellemét a békével hozta összefüggésbe, Olaszország Németország a franciák ellen irányuló nacionalizmusát támogatta, mert ebben Németország déli terjeszkedésének gátját látta.

**DESZTJATSKOV, Sz.G.:** Uajtholl i mjunhenszkaja politika. (Whitehall és a müncheni politika.)

NNI, 1979:4. 145–159.

Mire számítottak és hogyan számították el magukat az angol katonai körök a 30-as években.

(A folyóirat előző számában kezdődött tanulmány folytatása.)

**TOMASZEWSKI, J. – VALENTA, J.:** Polska wobec Czechoslowacji w 1933 roku.

(Lengyelország viszonya Csehszlovákiához 1933-ban.)

PH, 70. 1979:4. 695–721.

Hitler hatalomrajutásának évében fordulat következett be a csehszlovák külpolitikában is. Lengyelországban immár szövetségest keresett. Már 1932-ben úgy értékelték a helyzetet Prágában, hogy egy német–lengyel háború közvetlen veszélyt jelent a csehszlovák köztársaság számára is.

**HASLAM, J.:** The Soviet Union and the Czechoslovakian Crisis of 1938. (A Szovjetunió és a csehszlovák válság 1938-ban.)

JCH, 14. 1979:3. 441–461.

A cikk az 1938-as szovjet külpolitika csehszlovák vonatkozásait vizsgálja. A Litvinov által következetesen képviselt vonal alapján arra lehet következtetni, hogy a Szovjetunió Csehszlovákiával szemben vállalt kötelezettségének eleget kívánt tenni, annak ellenére, hogy a Vöröshadsereg erői meggyengültek, azt remélve, hogy ezzel Hitlert megállásra készíti.

**LANGER, J.D.:** The Harriman-Beaverbrook Mission and the Debate over Unconditional Aid for the Soviet Union, 1941. (A Harriman-Beaverbrook féle küldetés és a Szovjetunióknak nyújtandó feltétel nélküli segítséggel kapcsolatos 1941-es viták.)

JCH, 14. 1979:3. 463–482.

1941. szeptemberében brit és amerikai delegációk utaztak Sztálinhoz, a Szovjetunióknak nyújtandó segélyprogram kidolgozása céljából. A német agresszió visszaverését célzó segítségnyújtás mindkét ország kormányköreiből erős ellenzékre talált. Churchill és Rooseveltnél célja a szovjet bizalmatlanság legyőzése és egy háború után is élő partnerkapcsolat kiépítése volt.

**MOLDOVEANU, M.:** Contributii privind relatiile romano-poloneze in timpul celui de-al doilea rabi mondial. (Adalékok a román–lengyel kapcsolatokhoz a második világháború idején.)

RI, 1979:6. 1037–1055.

Románia nagy szerepet játszott a lengyel nemzeti kincsek megmentésében.

CARDEN, R.W.: Before Bizonia: Britain's Economic Dilemma in Germany 1945–46. (Bizonia előtt: Nagy-Britannia gazdasági dilemmája Németországban, 1945–46-ban.)

JCH, 14. 1979:3. 535–555.

A cikk a háború utáni Németország brit zónájának gazdasági problémáival foglalkozik. Az angol adminisztráció nem tudta biztosítani a körzet ipari termelésének a jövedelmezőségét, így került sor a Marshall terv nyomán az iparosítási megoldásokat tartalmazó (a Ruhr vidék szénbányáinak magántőke által történő kiaknázása) angol-amerikai fúzióra, amely Bizonia néven vált ismertté.

RAJSZKIJ, N.Sz.: Bor'ba SzSzSzR za vüpolnenie resenij Krümszkaj konferencii 1945 g. o Pol'se. (A Szovjetunió harca az 1945-ös Krími konferencia Lengyelországról szóló határozatainak betartásáért.)

VI, 1979:7. 22–36.

Újnan feltárt dokumentumok felhasználásával lesz teljesebb az 1945 február-júniusi diplomáciai élet képe.

SLUSSER, M.R. The Opening Phase of the Struggle for Germany. (A Németországért folytatott küzdelem nyitó akkordja.)

SR, 38. 1979:3. 473–480.

A két német állam létezésének a nagyhatalmak külpolitikájára gyakorolt hatása.

SANTORO, C.M.: Europa e USA: cooperazione o conflitto? (Európa és az Egyesült Államok: együttműködés vagy összeütközés?)

CM, 17. 1979:3. 97–126.

Az utolsó 10 év külpolitikai mérlege.

## EGYETEMES TÖRTÉNELEM

CRACCO RUGGINI, L.: Potere e carismi in eta imperiale. (Hatalom és karizma a császárság korában.)

SSt, 20. 1979:3. 585–608.

Az uralkodó isten-voltához fűződő elképzelés átalakulása a kereszténység térhódításával. (i.u. 1–6: sz.)

KURZE, D.: Häresie und Minderheit im Mittelalter. (Eretnekség és kisebbség a középkorban.)

HZ, 229. 1979:3. 529–573.

A kisebbség és eretnekség fogalma, a kettő viszonya a középkorban, az ortodoxok és az eretnekek számának megállapítása, a többség problematikája az eretnekek és az egyház közötti vitában, az eretnekeknek a valóságos kisebbségekhez és a népesség más, nem privilegizált rétegeihez fűződő kapcsolata, az eretnekek viselkedésmódja a római katolikus társadalmon belül és azzal szemben.

AUTRAND, F. – CONTAMINE, Ph.: La France et l'Angleterre, histoire politique et institutionelle onzième-quinzième siècles. (Franciaország és Anglia, a 11–15. század politikai és intézménytörténete.)

RH, 531. 1979: júl.–szept 117–168.

Az újabban megjelent történeti források és feldolgozások kritikai szemléje, a következő, témakörök szerinti csoportosításban: Munkaeszközök, források, az angol-normann Anglia, Franciaország a 13 században, a százéves háború, Jeanne d'Arc, hercegek és hercegségek, az állam és az egyház, a képviseleti gyűlések és az adó, állam és társadalom.

BANASZKIEWICZ, J.: Fabularyzacja przestrzeni. Średniowieczny przykład granic.

(A tér fabularizációja. A határok középkori példája.)

KH, 86. 1979:4. 987–999.

A középkori szövegek, elsősorban a határjárások és a párhuzamos néprajzi adatok alapján a természet egyes objektumai megszemélyesítésének, az idekapcsolódó legendáknak, hagyományoknak a gyökereit vizsgálja a tanulmány.

KLOCZOWSKI, J.: Religijność mas ludowych w chrześcijaństwie zachodnim 13–17. stulecia. (A néptömegek vallásossága a nyugati kereszténységben a 13–17. században.)

KH, 86. 1979:4. 1007–1018.

Átfogó elméleti cikk, az 1977-ben Párizsban tartott és a népi vallásosságot vizsgáló nemzetközi konferencián elhangzott előadás, amely áttekinti a téma legújabb irodalmát.

CEGNA, R.: Idea wolności w ruchach heretyckich późnego średniowiecza: waldyzm europejski. (A szabadság eszméje a késő középkori eretnekmozgalmakban: az európai valdens mozgalom.)

KH, 86. 1979:4. 951–964.

A valdens eretnekség fejlődése, kapcsolata más európai eretnekmozgalmakkal, térbeli kiterjedésének problémái.

HOOK, J.: Habsburg imperialism and Italian particularism: The case of Charles V. and Siena. (Habsburg imperializmus és itáliai partikularizmus: V. Károly és Siena.) EISR, 1979:3. 213–312.

A kérdés: hogyan vesztette el Siena a szabadságát 1559-ben. A szerző Siena ellenállásának okait keresve a gazdasági, politikai, társadalmi, kulturális bizonytalanság fél évszázadát veszi szemügyre.

DI SIMPLICIO, O.: Espansione e declina tra cinquecento e seicento. (Felfutás és hanyatlás a 16–17. sz között.)

SSt, 20. 1979:3. 505–512.

A 16. századi európai gazdasági fellendülés megtorpanásának tényezői – a válság következményei a különböző országok gazdasági fejlődésében.

ERMINI, G.: Potesta del papa nel'600, secondo Giovanni Battista de Luca. (A pápa hatalma az 1600-as években, G.B. de Luca felfogása szerint.)

NRS, 73. 1979:3–4. 435–444.

De Luca, a pápai Kúria jogászának (1614–84) érvelése az évszázadok óta tartó polémia 17. századi fellángolása során.

KOLEJKA, J.: Národní a mezinárodní cíle evropské demokracie v revolučních letech 1848–1849. (Predstavy o usporádání Evropy „Zahranicni politiky“ revolučních demokratu.) (Az európai demokrácia nemzeti és külpolitikai céljai 1848–1849-ben. Az európai rendezésre vonatkozó elképzelések. A forradalmi demokráciák „külpolitikája“.)

CMM, 98. 1979: 3–4. 262–278.

A korabeli francia, német, angol, olasz, magyar, lengyel demokrata erők képviselőinek – élükön 1848 júniusáig a francia, 1848 júliusától pedig a német demokráciák, Marx–Engels vezetésével, álltak – a címben felvetett kérdésekben elfoglalt álláspontja a korabeli nemzetközi viszonyokba ágyazva.

HERZSTEIN, R.E. La nazisme et la France (1939–1942): population et racisme.

(A náciizmus és Franciaország. /1939–1942/: népesség és fajelmélet.)

RHDGM, 29. 1979:3. 1–25.

A német sajtó véleménye a francia népesség csökkenéséről. A német fajelmélet alkalmazása a francia zsidóságra, a Vichy-i rendszer összeütközései a németekkel a zsidó kérdés megoldása területén.

BATOWSKI, I.H.: La France libre et l'Est européen (1940–1945) (A Szabad Franciaország mozgalom és Európa keleti térsége 1940–1945.)

RHDGM, 29. 1979:3. 79–88.

A Szabad Franciaország mozgalom kapcsolatai a lengyel londoni emigrációval és a lengyelországi ellenállókkal. A mozgalomnak a szovjetekkel folytatott tárgyalásai, A.E. Bogomolov szerepe.

PAPELEUX, L.: Le Vatican et le probleme juif en 1943. (A Vatikán és a zsidó kérdés 1943-ban.)

RHDGM, 29. 1979:3. 55–67.

A Szentszék sikertelen intervenciója az olasz, horvát és a szlovák zsidók érdekében. A Vatikán és az Egyesült Államok kapcsolata 1943-ban.

NOEL, G.: Les tentatives de communauté agricole européenne (1947–1955.) (Kísérletek az Európai Mezőgazdasági Közösség megalakítására /1947–1955./)

RHMC, 26. 1979:4. 579–611.

Az európai mezőgazdasági egység megteremtésére irányuló kísérletek ismertetése: a Pflimlin, a Mansholt, a Charpentier és az Eccles-szerv. Végül a kísérletek 1955-ben megbuktak.

CHIARANTE, G.: Il papato di Wojtyla: la Chiesa del dopo-Concilio. (Wojtyla pápasága: a zsinat utáni korszak egyháza.)

CM, 17. 1979. 4. 43–62.

A katolikus egyház helyzete XII. Pius óta – az utolsó 20 év során végbement változások marxista analízise.

## DÉLKELET-EURÓPA

- TRAPCEA, Th.N.: Aspekte aus dem sozial-ökonomischen Leben der Höfen zwischen Orsova und Calafát 16–18. Jahrhundert. (A porták társadalmi-gazdasági élete Orsova és Kalafát között a 16–18. században.) RESE, 1979:3. 463–475.  
Adalékok Havasalföld, Moldva és Erdély történetéhez.
- STOKES, G.: Church and Class in Early Balkan Nationalism. (Egyház és osztályrend a korai balkán nacionalizmusban.) EEQ, 13. 1979:3. 259–270.  
A cikk az ortodox egyházi hierarchikus rendszer a balkán nemzetiségi mozgalmakra gyakorolt hatását vizsgálja a 18. században.
- BUKOWSKI, J.: The Catholic Church and Croatia National Identity From the Counter-Reformation to the Early Nineteenth Century. (A katolikus egyház és a horvát nemzeti öntudat az ellenreformáció korából a 19. sz. elejéig.) EEQ, 13. 1979:3. 327–338.  
A szerző megítélése szerint a horvát nyelv fejlesztésében, egységesítésében és ezen keresztül a nemzet öntudatra ébredésében a döntő szerepet a katolikus egyház játszotta; amely az ellenreformációtól kezdve imakönyvekben, katekizmusokban stb. kizárólag a horvát nyelvet használta, bár a vallás hivatalos nyelve továbbra is a latin maradt. A nyelvészeti jelentőségen túlmenően a katolikus vallás, mint a művelődés, tudomány fellejévé, iskoláival részt vett a horvát értelmiség létrehozásában és ugyanakkor a közös vallás által összekapcsolta a nemzet különböző rétegeit.
- EKMECIC, M.: Powstania narodowe a Kryzys Balkanski lat 1875–1878. (A nemzeti felkelések és a balkáni válság 1875–1878.) PH, 70. 1979:4. 633–678.  
A tanulmány azt vizsgálja, hogy a kérdéses időszak nemzeti felkelései milyen mértékben voltak szociális forradalmak, voltak-e annak lehetőségei, hogy a szerb nemzet már ekkor egyesüljön más délszláv népekkel és hogy a nagyhatalmak milyen mértékben aknázták ki saját céljaikra a törökellenes háborút.
- ROZMAN, F.: Die Südslawische Sozialdemokratische Partei und die Agrarfrage. (A Délszláv Szociáldemokrata Párt és az agrárkérdés.) ŐO, 21. 1979:3. 215–227.  
1890. augusztusában Ljubljánában alapították meg a pártot, amely tevékenységének középpontjában az agrárkérdés állt.
- MOLDOVEANU, M. – ILIESCU, C.: Les transformation agraires dans les pays socialistes sud-est européens. 1944–1948. (A mezőgazdaság átalakulása délkelet-Európa szocialista országában. 1944–1948.) RESE, 1979:3. 475–497.  
Albánia, Bulgária, Jugoszlávia és Románia vonatkozásában bemutatásra kerül az

agrárreform kivitelezésének körülménye, a kül- és belpolitikai életviszonyoktól meghatározva. Az agrárreform megvalósításának kül- és belpolitikai körülményei Albániában, Bulgáriában és Jugoszláviában.

## KELET-EURÓPA

SCHMID, W.P.: Urheimat und Ausbreitung der Slawen. (A szlávok őshazája és elterjedése.)

ZO, 28. 1979:3. 405–415.

A szlávok eredete nyelvi analízis segítségével.

GODLOWSKI, K.: Die Frage der slawischen Einwanderung ins östliche Mitteleuropa. (A szláv bevándorlás kérdése Kelet-Közép-Európába.)

ZO, 28. 1979:3. 416–447.

A szerző szerint a szláv expanzió két fő korszakban következett be: – a 4. század végétől a 6. század elejéig; – 520-tól a 7. század első feléig.

SMERDA, M.: Cesi a Uhry po tricetileté válce. K politice leopoldovského absolutismu v poddanské otáčce. (Csehek és magyarok a harmincéves háború után. A lipóti abszolútizmus politikája a jobbágykérdésben.)

CMM, 98. 1979: 3–4. 279–295.

Az MTA Történettudományi Intézete által 1978. dec.-ben Budapesten tartott szimpóziumon elhangzott előadás alapján megírt cikkében a szerző a korabeli közép-európai jobbágyviszonyok kérdésével, ill. a csehországi és a magyarországi viszonyok közötti hasonlóságok és különbségek felvázolásával foglalkozik.

## ANGLIA

DUNKLEY, P.: Paternalism, the Magistracy and Poor Relief in England, 1795–1834. (Gyámkodási, bírósági és közsegélyezési rendszer Angliában 1795 és 1834 között.)

IRSH, 24. 1979:3. 371–397.

A szerző az angol parasztság teljes elszegényedését gátló központi intézkedések hatékonyságát vonja kétségbe. Véleménye szerint az 1834-ben hozott új szegény-törvény életbelépéséig a szegényvédelmi rendelkezések érvényre juttatását a föld-birtokos rendszer szerkezeti felépítése miatt nem lehetett következetesen megvalósítani.

CROSSICK, G.: La petite bourgeoisie britannique au 19.<sup>e</sup> siècle. (A brit kispolgárság a 19. században.)

MS, 1979:3. 21–62.

A kispolgárság gazdasági helyzetében bekövetkezett változások a 19. század végéig. A kispolgárság útja a század első felét jellemző kispolgári radikalizmustól a későbbi konzervatívizmusig. A kispolgárság jelentősége a gazdasági struktúrák és társadalmi struktúrák fejlődésében, kapcsolatuk a munkásosztállyal.

## BULGÁRIA

ZARCSEV, J.: B'lgarszkijaz zemledelcsezski naroden szojuz i szocializm'. (A Bolgár Népi Földműves Szövetség és a szocializmus /1944–1971/.)

IP, 35. 1979:4–5. 63–83.

A BNFSZ progresszív fejlődését, a szocialista társadalomért folytatott harcba való aktív bekapcsolódásának folyamatát vizsgálja a cikk.

NAKOV, A.: B'lgaro-sz'vetszkite otnoseninija v razvitioto na szocialiszticeszka B'lgarija. (A bolgár–szovjet kapcsolatok jelentősége a szocialista Bulgária fejlődésében.)

IP, 35. 1979:4–5. 48–63.

A szerző három szakaszt különít el a felszabadulás utáni bolgár–szovjet kapcsolatok alakulásában.

1. 1944. szept. 9-i fegyveres felkelés győzelmétől a barátsági és kölcsönös segítségnyújtási szerződésig terjedő időszak (1948. márc. 18.)

2. 1948–1956.

3. 1956–1967.

CSICSOVSZKA, V.: Kulturnata politika na narodnodemokraticsnata vlaszt (1944–1948.) (A népi demokratikus hatalom kulturális politikája. /1944–1948.)

IP, 35. 1979:4–5. 114–138.

1944 szept.-ben létrejött a népi kultúra vezetősége, majd 1945-től megalakult a Népművelési Minisztérium, 1947-ben létrehozták a Tudomány és Művészeti Tanács-ot. A cikk e szervek működését elemzi a Hazafias Front koalíciós kormánya idején.

RADKOV, Iv. Szocialni poszedici ot koncentracijata, mehanizacijata i indusztrializacijata na szelszkoto sztopansztvo v B'lgarija (1958–1978). (A koncentráció, mehanizáció és az iparosítás szociális következményei Bulgária mezőgazdasági területein (1958–1978.)

IP, 35. 1979:4–5. 25–48.

A kérdéskör statisztikai adatok alapján való elemzése.

MATEEV, B.: Szpiszanie „Isztoriceszki Pregled” za szocialiszticeszka revolucija i razvitioto na B'lgarija po szocialiszticeszki p't. (Az „Isztoriceszki Pregled” a szocialista forradalomért és a szocialista Bulgária fejlődéséért.)

IP 35. 1979:4–5. 5–35.

Az „Isztoriceszki Pregled” 1944-es alapítású folyóirat, amelyben a történetudomány fejlődési szakaszai és elért eredményei végigkövethetők.

## CSEHSZLOVÁKIA

JANÁČEK, J.: Český stát a Evropa ve 13. století. (A cseh állam és Európa a 13. században.)

ČČH, 27. 1979:3. 415–629.

A 12. század vége és a 13. század a cseh állam politikai, gazdasági megerősödésének és nemzetközi tekintélye növekedésének az időszaka.

POTEMRA, M.: Rozvoj česko-slovenských vzt'ahov v rokoch 1901–1914. (A cseh–szlovák kapcsolatok fejlődése 1901–1914-ben.)

HČ, 27. 1979:3. 398–427.

A cseh és szlovák kapcsolatok – a születő csehszlovákizmus ideológiája – gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális hátterét, a kiépülő kapcsolatok pozitív és negatív megnyilvánulásait vizsgálja szlovák szemszögből.

HOLOTÍKOVÁ, Z. Politický vývoj na Slovensku od roku 1925 do V. zjazdu KSČ. (Szlovákia politikai fejlődése 1925-től a CSKP V. Kongresszusáig.)

HČ, 27. 1979:3. 333–356.

1925–1929 közötti évek eseményeiről, a legnagyobb politikai pártoknak az adott alapvető társadalmi-politikai kérdésekhez való viszonyát vizsgálja.

WOLCHIK, S.: The Statutes of Women in a Socialist Order: Czechoslovakia, 1948–1978. (A nők helyzete a szocialista rendben: Csehszlovákia 1948 és 1978 között.)

SR, 38. 1979:4. 583–602.

A szociológiai tanulmány a csehszlovák nők alkotmányban megfogalmazott jogainak gyakorlati érvényesülésével foglalkozik. Vizsgálja a nők részvételét a tanulásban, a politikai életben, a női szakképzettség és a bérek alakulását 1945-től 78-ig. A cikk szól az egyenjogúság megvalósulását gátló gazdasági-társadalmi tényezőkről is.

### A MANUFAKTŪRA KORSZAK PROBLÉMÁJA

(A pozsonyi 1975-ös konferencia anyaga)

MAUR, E.: Stručný záznam jednání sympózia „Problematika manufaktúrního období na území dnešního Československa“. („A manufaktúra korszak problematikája a mai Csehszlovákia területén” címen tartott tudományos tanácskozásról.)

Bratislava, 1975. ápr. 16.

HD, 1979:3. 169–175.

A konferencián elhangzott előadásokról röviden.

ŠPIESZ, A.: K teoretickým problémom manufaktúrneho obdobia v dnešnom Československu. (A manufaktúra-korszak elméleti kérdéseire a mai Csehszlovákiában.)

HD, 1979:3. 9–54.

1975. ápr. 15–16-án Pozsonyban rendezett tudományos konferencián elhang-

zott előadás, amely a manufaktúra-korszak problémáival foglalkozott a mai Csehország területén; az itt közölt cikk a 18. századtól a 19. század közepéig terjedő korszakot vizsgálja, annak sajátosságait elemzi.

MATEJČEK, J. – PITROŇOVÁ, B.: Formování buržoázie v manufakturním období. (A buržoázia kialakulása a manufaktúrák korszakában.)

HD, 1979:3. 125–147.

A cikk a cseh tartományok sajátos fejlődési körülményei mellett születő új társadalmi csoport, új társadalmi osztály kialakulását kíséri figyelemmel, számba veszi e sajátos körülményeknek a buržoázia „jellegére”, tulajdonságára, ill. tevékenységére gyakorolt hatását; de röviden kitér a fiatal burzsoá osztálynak a társadalom fejlődésére gyakorolt hatására is.

NOVOTNÝ, K.: Vytváření manufakturního dělnictva v českých zemích. (A manufaktúrák munkásság kialakulása a cseh tartományokban.)

HD, 1979:3. 149–159.

Áttekintést ad a manufaktúrák munkásság számáról és összetételéről a 18. század elejétől a 19. század közepéig.

KAZIMÍR, Š.: K otázce trhu pracovních sil v období zakladania manufaktúr na Slovensku. („A munkaerő-piac kérdéséhez Szlovákiában a manufaktúrák kialakulása idején.)

HD, 1979:3. 161–167.

A 18. század második felében.

### VÁROSTÖRTÉNET

(*A Hospodárské Dějiny várostörténeti különszáma*)

RICHTER, M.: Archeologický výzkum českých měst 13. století. (A 13. századi cseh városok régészeti kutatása.)

HD, 1979:4. 5–41.

A középkori cseh városok történetének régészeti kutatásával foglalkozó cseh archeológusok húszéves munkájának eredményeit összegezi a cikk.

ŽEMLIČKA, J.: Nezdarená mětská založení v Čechách ve 13. století. (Sikertelen városalapítások a 13. századi Csehországban.)

HD, 1979:4. 43–68.

A cikk a II. Premysl Ottokár korabeli Csehország városainak fejlődését vizsgálja. A 13. század első felében keletkezett városok életképessége a környező vidék mezőgazdasági fejlődésének a függvénye volt, kedvező mezőgazdasági háttér nélkül a város csak privilégiumában maradt város, hiszen lakossága elsősorban a mezőgazdaságban keresett megélhetést.

TOMAS, J.: Města v severozápadních Čechách ve 13. století. (Északnyugat-csehországi városok a 13. században.)

HD, 1979:4. 69–132.

Északnyugat-Csehország vidéke az ország legkorábban benépesült vidékeinek egyike, s a városfejlődés is itt volt a legdinamikusabb a 13. században. (A történetírás, a régészet, a várostörténeti kutatás és az oklevélkutatás eredményei az utolsó tíz évben.)

**JIRÁSKO, L.:** Kláštery ve městech v Čechách a na Moravě ve 13. století. (Városi kolostorok a 13. század Cseh- és Morvaországban.)

HD, 1979:4. 133–164.

A cikk az 1222 és 1300 között – elsősorban az uralkodó, a leggazdagabb főnemese, és ritkább esetben a városok által alapított kolostorok és a középkori városok kialakulása közötti kapcsolatokat vizsgálja, elemzi a városok gazdasági és társadalmi környezete és a szerzetesi intézmények között kialakult szoros kapcsolatokat és kölcsönös viszonyukat.

**DVORÁK, M.:** Odbytové problémy městské ekonomiky v 16. století: Český Brod a kutnohorská hornická oblast. (A 16. századi városi gazdaság értékesítési problémái Český Brod és a kutna-horai bányavidék.)

HD, 1979:4. 205–248.

Elsősorban az exportra termelő városok – s ebben az esetben a sörgyártással és exporttal foglalkozó Český Brod gazdasági fellendülésével, ill. a gazdasági visszaesés okainak feltáráásával foglalkozik a cikk a 15–16. század fordulójától az 1618-as rendi felkelésig.

**JANÁČEK, J.:** Mešta v českých zemích v 16. století. (Városok a 16. századi cseh tartományokban.)

HD, 1979:4. 165–203.

A cikk a 15. és a 16. század fordulóján jelentkező politikai és gazdasági válság tényéből kiindulva elemzi a 16. századi csehországi városok fejlődését és helyzetét, lényegében a huszita háborúk befejezése és az 1620 között eltelt időben.

**BĚLINA, P.:** Ekonomická politika osvicenského absolutismu a česká města. (A felvilágosult abszolútizmus gazdaságpolitikája és a cseh városok.)

HD, 1979:4. 249–279.

A cikk a Mária Terézia és II. József korabeli reformok hatását próbálja a cseh városok fejlődésén lemérni.

## FRANCIAORSZÁG

**BOQUIET, G.:** Les comédiens Italiens à Paris au temps de Louis XIV. (Az Olasz Színház Párizsban XIV. Lajos uralkodása idején.)

RHMC, 26. 1979:3. 422–438.

Az olasz színház műsorpolitikája és harca a francia színjátszó iskolákkal.

**FURET, F. – OZOUF, M.:** Deux légitimations historiques de la société française au 17<sup>e</sup> siècle: Mably et Boulainvilliers. (A francia társadalom két történelmi igazolása a 17. században: Mably és Boulainvilliers.)

AESC, 34. 1979:3. 438–450.

Mindkét tudós a nemzet és a civilizáció problematikájáról ír. Boulainvilliers arisztokratikus szemléletű, Mably pedig már a polgárság képviselője.

VIGUERIE, Jean de: Quelques remarques sur les universités francaises au dix-huitième siècle. (Néhány megjegyzés a XVIII. századi francia egyetemekről.)

RH, 531. 1979: júl.–sept 29–49.

1789-ben Franciaországban 22 egyetem működött. (A legjobban ellátottak a párizsi és a caeni.) Ezek közül kettő új alapítású, több kapott a század folyamán új alapszabályt. A dolgozat vizsgálja a fakultások (orvosi, jogi, teológiai, bölcsészeti) egyetemek közötti megoszlását, a hallgatók számának alakulását és (főképp a párizsi és az angersi egyetem példáján) a használt tankönyvek és a nevesebb oktatók világnézetét.

LUSEBRINK, H.-J.: Images et représentations sociales de la criminalité au 18<sup>e</sup> siècle: l'exemple de Mandrin. (A bűnözés társadalmi képe és megnyilvánulásai a 18. században: Mandrin példája.)

RHMC, 26. 1979:3. 345–364.

Louis Mandrin a 18. század egyik legismertebb csempésze és banditája volt Franciaországban. A cikk feldolgozza azokat az újságcikkeket, almanach részteket, narratív műveket, drámákat, dalokat, pamfleteket és verseket, amelyekben Mandrin valamilyen formában szerepelt.

LE YAOUAQ, J.: La mobilité sociale dans le milieu boutiquier parisine au 19<sup>e</sup> siècle. (A társadalmi mobilitás a párizsi üzlettulajdonosok körében a 19. században.)

MS, 1979:3. 89–112.

A kisüzlet tulajdonosok deklasszálódásának folyamatát vizsgálja a cikk. Elemzi a nagy szülők eredetét, a család nagyságát és az apa életében bekövetkezett üzleti szempontból szerencsétlen eseményeket.

HENTEBRYK, G.K.: Les patentables à Bruxelles au XIX<sup>e</sup> siècle. (Iparengedéyek Brüsszelben a 19. században.)

MS, 1979:3. 63–88.

A szerző a 19. századi iparengedéyek jegyzékét használja forrásul. A jegyzék elsősorban a kisüzemtulajdonosok, a kiskereskedők és a szabadfoglalkozásúak rétegének kutatását segíti elő. A forrásból kitűnik, hogy a 19. században a kisüzemtulajdonosok és kiskereskedők száma folyamatosan emelkedik, a nagyáruházak térhódítása ellenére is.

LUCET, Ch.: Lamartine, Tocqueville, Gobineau...Les ministres des Affaires étrangères de la Seconde République et leurs Cabinets. (Lamartine, Tocqueville, Gobineau... A Második Köztársaság külügyminiszterei és kabinetjei.)

RHD, 93. 1979:3–4. 248–278.

A külügyminiszterek és a jelentősebb miniszterek tevékenységének rövid ismertetése sok életrajzi vonatkozással.

**LENGYELORSZÁG**

- SKUBISZEWSKI, P.:** Polska sztuka średniowieczna czy sztuka średniowieczna w Polsce? (Középkori lengyel művészet vagy középkori művészet Lengyelországban?)  
KH, 86. 1979:4. 891–916.  
Vitacikk, melyet a szerző eredetileg a „Jahrbuch für Geschichte” számára készített azt vizsgálva, hogy vannak-e a lengyel kultúrának eltérő vonásai középkorban, hogyan történik meg egy bizonyos regionalizáció a 13. században, amely egybeesik a lengyel állam területi szétdarabolódásával.
- WITKOWSKA, Á.:** Kształtowanie się tradycji patnicznych w średniowiecznym Krakowie. (A zárandok-hagyományok alakulása a középkori Krakkóban.)  
KH, 86. 1979:4. 965–985.  
A Krakkóban eltemetett szentek, elsősorban Szaniszló püspök, Jan z Ket, Szymon z Lipnicy sírjánál kialakult kultusz a 15. században.
- URBAŃSKI, M.:** Niektóre problemy ruchu kredytowego w ziemi sanockiej w 15 w. (A hitelforgalom néhány problémája a szanoki területen a 15. században.)  
PH, 70. 1979:4. 627–652.  
A különféle periratok alapján 1423 és 1506 között regisztrálja a hitelforgalom alakulását és annak különféle formáit (egyszerű kölcsön, hosszúlejratú hitel, az ún. „wyderka”, családi tranzakciók stb.).
- SAMSONOWICZ, H.:** Liczba i wielkość miast późnego średniowiecza Polski. (A késő középkori Lengyelország városainak száma és nagysága.)  
KH, 86. 1979:4. 917–931.  
A városok kiterjedését és rangsorolását az általuk a 15. században kiállított katonaság létszáma, ill. a városok piacörzetének akcióradiusza alapján vizsgálja.
- MAGYARORSZÁG**
- POKLUDA, Z.:** Majetek uherské šlechty v českých zemích v 15.–20. století. (A magyar nemesek birtokai a cseh tartományokban a 15–20. században.)  
CMM, 98. 1979:3–4. 296–325.  
A cikk a Levéltári Közlemények 1975-ös évf. (235–276. p.) megjelent cikk rövidített és némileg átdolgozott változata.
- NUSSBACHER, G.:** Contributii privitoare la miscarile sociale din sud-estul Transilvaniei la inceputul al 16.-lea. (Társadalmi mozgalmak Erdély dél-keleti részén a 16. század kezdetén.)  
RI, 1979:7. 1315–1327.  
Források alapján tárja föl a Tölcsvár környéki társadalmi viszonyokat, határvilágásokat, amelyek során Béldi Pétert lefejezték.

ADLER, Ph.: Nation and Nationalism among the Serbs of Hungary 1790–1870. (Nemzet és nacionalizmus a magyarországi szerbek körében 1790–1870.)  
EEQ, 13. 1979:3. 271–285.

A cikk I. Lipót császárnak a magyarországi szerbek számára 1690-ben adományozott privilégiumait elemzi. Vizsgálja a szerb vallási, kulturális és önkormányzati jogok körének alakulását a különböző történelmi korszakokban, egészen a kiegyezésig.

HORVÁTH, P.: O ucasti poddanych v protihabsburskych stavovskych povstaniach. (A jobbágyság részvétele a Habsburg-ellenes rendi felkelésekben.)  
HC, 27, 1979:3. 357–368.

A cikk csatlakozik ahhoz a magyar történetírásban is egyre gyakrabban képviselt nézethez, hogy a jobbágyságnak a 17. századi rendi felkelésekben való részvételét az eddigi történetírás eltúlozta. Külön foglalkozik a 17. századi rendi felkelésekben résztvevő jobbágyság kérdésével, de alaposabban a Rákóczi-szabadságharcban harcoló szlovák jobbágyság részvételének az okait és célját vizsgálja (egész szlovák ezredek harcoltak Rákóczi seregeiben).

## NÉMETORSZÁG

WILD, R.: Freidenker in Deutschland. (Szabadgondolkodók Németországban.)  
ZHF, 6. 1979:3. 253–286.

16–18. századi szabadgondolkodók Németországban. Fogalomtörténeti megközelítés.

BAUMGART, P.: Epochen der preussischen Monarchie im 18. Jahrhundert. (A porosz monarchia korszakai a 18. században.)  
ZHF, 6. 1979:3. 287–316.

A porosz monarchia 18. századi története periodizálásának felülvizsgálata. Brandenburg-Poroszország birodalmi- és külpolitikájának, valamint belső struktúrájának összehasonlító vizsgálata.

KRABBE, W.R.: Munizipal-sozialismus und Interventionsstaat. Die Ausbreitung des Städtischen Leistungsverwaltung im Kaiserreich. (Municipális szocializmus és intervenció állam. A városi szolgáltatási igazgatás elterjedése a császárságban.)  
GWU, 30. 1979:5. 265–283.

A municipális szocializmus fogalma a Fábíánus Társaság program- és fogalom-repertoárjában keletkezett, követelték többek között – a városi közellátási- és közlekedési üzemek kommunalizálását. Németországban hasonló fogalom jött létre, az állami szocializmus fogalma, amely az 1872–73-ban alapított egyesület, a „Verein für Socialpolitik” tevékenységével kapcsolódott össze. A tanulmány bemutatja az egyesület célkitűzéseit, működését és a városi szolgáltatások fejlődését Németországban.

ULLMANN, H.-P.: Industrielle Interessen und die Entstehung der deutschen Sozialversicherung. = 1880–1889. (Ipari érdekek és a német társadalombiztosítás keletkezése [1880–1889].)

HZ, 1979:3. 574–610.

Bismarck szociálpolitikájának vizsgálata. Milyen körülmények között keletkezett a bismarcki munkásbiztosítás, miért vett részt a német ipar a biztosítási rendszerben és milyen hatással volt rá.

FLETCHER, R.: A Revisionist Looks at Imperialism: Eduard Bernstein's Critique of Imperialism and Kolonialpolitika, 1900–14. (Az imperializmus revizionista szemlélete: Eduard Bernstein az imperializmussal és a gyarmatosítási politikával kapcsolatos kritikája 1900–14.)

CEH, 12. 1979:3. 237–271.

A szerző bírálja az Eduard Bernstein I. világháború előtti nézeteiről kialakított véleményét. Megállapítása szerint az imperializmusról, a gyarmatosításról vallott revizionista nézetei kapcsán Bernstein nyíltan rámutatott a német külpolitika hibáira és veszélyeire.

JELAVICH, B.: Art and Mammon in Wilhelmine Germany: The Case of Frank Wedekind. (Művészet és pénz a vilmosi Németországban: Frank Wedekind esete.)

CEH, 12. 1979:3. 203–236.

A cikk Frank Wedekind német költőnek és színésznek a századforduló irodalmi életében elfoglalt helyét mutatja be.

CORNI, G.: L'agricultura nella repubblica di Weimar. (Mezőgazdaság és weimari köztársaság.)

SSSt, 20. 1979:3. 525–546.

A nemzetiszocialista ideológia gyors elterjedését megkönnyítő válság-viszonyok elemzése.

ABRAHAM, D.: Constituting Hegemony: The Bourgeois Crisis, of Weimar Germany. (Hegemóniára törekvés: a weimari Németország burzsoá válsága.)

JMH, 51. 1979:3. 417–437.

A szerző szerint a weimari Németországban az uralkodó egység létrejöttét elsősorban az egyes szektorok közötti, sőt a szektorokon belüli gazdasági érdekelleték gátolták. Más érdekeket képviselt a hazai piacra gyártó munkáigényes nehézipar és a kevésbé munkáigényes, exportra orientált könnyűipar; a gabonatermelő földbirtokosság és az erős választóréteget alkotó tej- és élőállat-termelő mezőgazdasági lakosság. Az ellentéteket a liberális parlamentáris állam keretében nem tudták feloldani.

FINK, C.: Stresemann's Minority Policies, 1924–29. (Stresemann kisebbségi politikája 1924 és 29 között.)

JCH, 14. 1979:3. 403–422.

A tanulmány Gustav Stresemann német államférfi, a Népszövetség kisebbségi érdekek védelmezésével foglalkozó bizottságának tagja által képviselt nemzeti-

ségi politikát elemzi. A cikkíró szerint Stresemann nem okolható Németországnak a kisebbségekkel szemben tanúsított későbbi politikájáért.

**PAULEY, B.F.:** Fascism and the Führerprinzip The Austrian Exemple (Fasizmus és a vezérelv: az osztrák példa.)

CEH, 12. 1979:3. 272–296.

A cikk tárgya az európai fasizmus egyik közös ismertetőjelének tartott „vezérelv”. A szerző az osztrák fasiszta párt vezető személyiségeinek a világháború előtti politikai életben elfoglalt helyét elemzi.

## OLASZORSZÁG

**BERGHER, H. – COURTEUX, A. – MOUTON, J.:** Une abbaye latine dans la société musulmane: Montreale au 12<sup>e</sup> siècle. (Egy latin apátság a muzulmán társadalomban: Monreale a 12. században.)

AESC, 34. 1979:3. 525–547.

A cikk bemutatja hogyan funkcionál Szicíliában egy rurális társadalom, és elemzi a latin apátság és a körötte élő muzulmánok társadalmi kapcsolatait a 11–13. századig.

**RUGOLO, C.M.:** Vicende di una famiglia e struttura cittadina nel secolo 15.: l'esempio di Messina. (Egy család tevékenysége és városi struktúrák a 15. században: Messina példája.)

NRS, 73. 1979:3–4. 292–330.

A délitáliai városi arisztokrácia vagyoni helyzete, társadalmi, politikai súlya, kapcsolatai a központi hatalommal – Szicília középkori várostípusa – hagyatéki leltárak feldolgozása alapján.

**NISTRÍ, E.:** Per una rilettura di Gregorio Leti. (G. Leti újraolvasásához.)

NRS, 73. 1979:3–4. 349–377.

A 17. századi olasz libertinus pamfletíró genfi, londoni, holland emigrációjában írt munkái elemzése.

**RODA, M.:** Processi per stregoneria in Val Leventina (1650.) (Boszorkányperek Leventina völgyében. 1650.)

NRS, 73. 1979:3–4. 331–348.

A kereszténység előtti hiedelmek és rítusok továbbélése az izoláltabb északitáliai hegyvidékeken – a boszorkánymitológia alapelemei – a pereket lefolytató hatóságok – a perbefogottak vallomásai.

**LIBERATI, L.B.:** Vescovo e clero a Cremona durante la I. Guerra Mondiale. (A püspök és a papság Cremonában az I. világháború idején.)

NRS, 73. 1979:3–4. 415–434.

Cazzani püspök politikai tevékenysége, az Actio Catolica jelentősége és hatóköre Észak-Olaszországban az I. világháború alatt.

- D'ANTONE, L.: *Politica e cultura agraria: Arrigo Serpieri.* (Politika és agrártermelés: Arrigo Serpieri.)  
 SSt, 20. 1979:3. 609–642.  
 A fasiszta rendszer agrárpolitikája – Arrigo Serpieri „ruralista” ideológiája.)
- COTTURRI, G.: *DC e Pci: note sul dibattito in corso.* (Kereszténydemokraták és kommunisták: megjegyzések a jelenlegi vitához.)  
 CM, 17. 1979:4. 27–42.  
 A legutóbbi olasz választások mérlege – perspektívák a jövő megújított elméleti és politikai munkálataihoz.

## ROMÁNIA

- CRISAN, I.H. *Continuitate neintrerupta pe vatra stramoseasca.* (Az ősi tűzhely kontinuitása.)  
 ES, 1979:4. 43–66.  
 A dáko-román elmélet historiográfiai ismertetésén kívül tartalmazza a régészeti emlékekre, kerámiákra vonatkozó adatokat is. Megállapítása szerint, egész Európában egyedül a román nép él ugyanazon a helyen, amelyen évezredekkel ezelőtt is élt.
- CRISAN, I.H. *Statul dac condus de Burebista.* (A Burebista vezette dák állam.)  
 RI, 32. 1979:7. 1215–1235.  
 A tanulmány az önálló, független és központosított dák állam megalakulásának 2050. évfordulójára íródott.
- PAPACOSTRA, S.: *Stefan si izbinda sa: Moldova independenta.* (Stefan elképzése: a független Moldva.)  
 MI, 1979: júl. 6–14.  
 Nagy István (Stefan cel Mare) diplomáciai összeköttetései Európa szinte valamennyi fejedelmével.
- MIHORDEA, V.: *Raporturile Moldovei si Tarii Romanestii cu tatarii in secolele 16–18.* (Moldva és Havasalföld kapcsolata a tatárokkal a 16–18. században.)  
 RI, 1979:6. 1069–1097.  
 A kapcsolat főleg anyagi természetű kötelezettségeket jelentett a román fejedelemségeknek.
- JEWSEBURY, G.F.: *Nationalism in the Danubian Principalities: 1800–1825 – a Reconsideration.* (Nacionalizmus a dunai fejedelemségekben 1800 és 1825 között – egy új felfogás.)  
 EEQ, 13. 1979:3. 287–296.  
 A szerző véleménye szerint Moldva és Havasalföld történelmében 1825 előtt nem alakult ki tudatos, összehangolt nacionalista szellem, bár a nacionalizmus, mint politikai törekvés, csíráiban létezett a bojárok körében. Ez azonban csupán feudális alapokon álló osztálynacionalizmus volt.

TUDOR, C.: Un document cartografic privind impartirea administrativa a Romaniei in 1865. (Egy térkép Románia 1865-ös közigazgatási felosztásáról.)

RI, 1979:5. 923–929.

Történeszek és egyéb szakemberek munkája nyomán készült el az egyik első térkép a modern Romániáról.

VELICHI, C.: Les émigrés et la formation des états nationaux. (Az emigráció és a nemzeti államok kialakulása.)

RES–EE, 1979:4. 777–782.

A Romániába emigrált bolgár politikusoknak nagy szerepe volt az 1850–1878 közötti időszakban a törökellenes háború előkészítésében. G.D. Rakovszki 1867-ben alakította ki a központukat Bukarestben, amely a román haladó értelmiség támogatását is élvezte.

BROWN, V.F.: The Movement for Reform in Rumania After World War I.: The Parliamentary Bloc Government of 1919–1920. (Romániai reformtörekvések az első világháborút követően és az 1919–20-as parlamentáris obstrukciós kormány.)

SR, 38. 1979:3. 456–472.

A cikk az I világháború utáni román parlamenti unió és a Vaida-Voevod kormány politikai szerepét elemzi. Választ ad arra, hogy a kormány, sikeres külpolitikája ellenére, milyen, a reformtörekvések kapcsán kirobbant belső ellentétek hatására nem tudott megbirkózni az ország problémáival.

ZAHARIA, G. – FATU, M.: 1940 – Romania.

AI, 1979:6. 164–194.

Elemzi az 1918-tól megjelenő fasiszta típusú szervezeteket. Hangsúlyozza, hogy létezésüket megkönnyítette Románia elszigetelt helyzete; hogy az uralkodó osztály mintegy „bérbe vette” e szervezeteket a forradalmi mozgalom letörésére; s hogy igazi tömegbázist soha nem tudott szerezni magának. Rámutat arra, hogy mind a német, mind a magyar hasonló szervezetekkel szoros kapcsolatot tartottak fenn. A „fasiszta típusú szervezet” jelzőt más, polgári pártokra is kiterjeszti, pl. az Erdélyi Pártra is.

NEDELICU, F. Date noi privind legaturile Garzii de fier cu nazismul. (A Vasgárdának a nácizmussal való kapcsolataira utaló új adatok.)

RI, 1979:7. 1351–1355.

A cikk közli Codreanu egyik Münchenbe küldött levelét, amelyben kifejti véleményét a zsidókérdéssel kapcsolatban.

CONSTANTINIU, F.: Aspecte ale crizei regimului antonescian in ajunul insurectiei nationale armate antifasciste si antiimperialiste. (Az Antonescu-féle rendszer válsága az augusztusi fegyveres felkelést megelőző időszakban.)

RI, 1979:7. 1305–1315.

A Vasgárda és a fasiszta Németország kapcsolatainak utolsó szakaszát elemzi a tanulmány.

**SPANYOLORSZÁG**

RUIZ, T.: Expansion et changement: la conquete de Séville et la société castillane. (1248–1350) (Expanzió és változás: Sevilla meghódítása és a kasztíliai társadalom /1248–1350./)

AESC, 34. 1979: 548–565.

A Reconquista társadalmi és gazdasági következményei. X. Alfonz szerepe az ún. városi lovagok szerepének növekedésében.

BEM-AMI, S.: La rébellion universitaire en Espagne. (Az egyetemi felkelés Spanyolországban.)

RHMC, 26. 1979:3. 365–390.

Az egyetemi ifjúság részvétele azokban a harcokban, 1927 és 1931 között, amelyek végül a Második Spanyol Köztársaság születéséhez vezettek.

MESCERJAKOV, M.T.: Internacional'nüe brigadü v Ispannii. (A nemzetközi brigádok Spanyolországban.)

NNI, 1979:4. 37–54.

A szerző kiegészítéseket tesz az önkéntes antifasiszta mozgalom történetéhez.

**SZOVJETUNIÓ**

PETRUHIN, V.Ja – PUSKINA, T.A.: K predüstorii drevneruszszkogo goroda.

(Az ó-orosz városok előtörténetéhez.)

ISZSZSZR, 1979:4. 100–112.

A szerzők a korábbi kutatások (11–13. századi városok) mellett lényegesnek tartják a 9–10. századi kereskedő és kézműves települések történetét.

SZOBOLÉVA, N.A.: Szimvolü ruszszkoj goszudarsztvennoszti. (Az orosz államiság jelképei.)

VI, 1979:6. 47–59.

A heraldika kutatója az 1479-ben keletkezett első orosz címer ábráit elemzi.

ABRAMOVICS, G.B.: Pomesztnaja politika v period bojarszskogo pravlenija v Roszszii. (Az oroszországi nemesi politika a bojár-uralom idején.)

ISZSZSZR, 1979:4. 192–199.

Az 1538–1843 között keletkezett adománylevelek, összeírások, szájhagyomány feljegyzéseinek analízise.

SZKRÜNNIKOV, R.G.: Rannie szibirszkie letopiszii. (Az első szibériai kodexek.)

ISZSZSZR, 1979:4. 82–99.

A 17. század 20–30-as éveiben keletkezett egyik legrégebbi kódex „A Szibériai föld rövid leírása”-nak forráskritikai elemzése.

ALFEROVA, G.B. – HARLAMOV, V.A.: Kreposztñue ukreplenija Kieva vo vtoroj polovine 17. veka. (Kievi erődítmények a 17. század második felében.)

VI, 1979:7. 61–75.

A tanulmány aktualitását az adja, hogy a szerzők eddig nem publikált dokumentumokat találtak arra vonatkozóan, hogy a külpolitikailag veszélyeztetett Kievdobben hogyan építették át az elavult faerődítményt korszerű föld-védelmi rendszerré.

KUBIS, K.: Rusko, severni válka a baltisky obchod. (Oroszország, az északi háború és a balti kereskedelem, 1690–1730.)

ČCH, 27. 1979:3. 380–414.

Ezzel a kérdéssel az eddigi történeti irodalom alig foglalkozott. A cikk az északi háború konkrét példáján elemzi a háború és a kereskedelem kölcsönös viszonyát. Oroszországnak a balti távkereskedelemben való részvétele, ill. egyre aktívabb bekapcsolódása alapján a szerző vázolja azokat a változásokat, amelyeket az északi háború a Keleti Baltikum vidéki államok, s végeredményben valamennyi érintett ország gazdasági fejlődésében jelentett a feudalizmusból a kapitalizmusba való átmenet időszakában.

HILDERMEIER, M.: Ständeordnung und sozialer Wandel: Russland in der Frühphase der Industrialisierung. (Rendiség és szociális változás: Oroszország az iparosítás kezdeti szakaszában.)

GG, 5. 1979:3. 313–336.

A 18. és 19. századi iparosítási kísérletek hatása a társadalmi struktúrára; a renden belüli és a rendek közötti mobilitás vizsgálata mellett kitér az osztályok keletkezésének problémájára is.

RASZKIN, D.I.: Ispol'zovanie zakonodatel'nyh aktov v kreszt'janszkij cselobitnyh szeredinü 18. veka. (A törvények felhasználása a 18. századi paraszti kérvényekben.)

ISZSZSZR, 1979:4. 179–192.

Az orosz parasztok korabeli társadalmi tudatának vizsgálata. A tanulmányt majdnem 4 oldalas forrásjegyzék egészíti ki.

JASKIEWICZ, L.: Nowozytne samowadztwo rosyjskie i jego interpretacje. Przyczynę do dziejów abszolutyzmu w Rosji. (Az újkori orosz önkényuralom és interpretációi. Adalék az abszolutizmus történetéhez Oroszországban.)

PH, 70. 1979:4. 679–693.

A „szamoderzsavija” a cárizmus kormányzati–közjogi doktrínájának 20. század eleji értelmezései, elsősorban a kor oroszországi államjogi irodalmában.

DOSZTJAN, I.Sz.: „Evropejszkaja utopija” V.F. Malinovszkogo. (Malinovszkij Európai utópiája.)

VI, 1979:6. 32–46.

Az orosz felvilágosodás egyik eredeti gondolkodója, a Cárszkoje szeloi líceum első igazgatója, diplomata; filozófiai, közgazdasági és morális témák újonnan felfedezett írója Vaszilij Fjodorovics Malinovszkij (1765–1814.).

GERASZIMOVA, Ju.I.: Dekabriszt A.N. Murav'jev godü pervoj revoljucionnoj szituacii. (A dekabrista Muravjov az első forradalmi helyzet éveiben.)  
 ISZSZSR, 1979:4. 164–172.  
 A meggyőződéses humanista társadalmi, politikai tevékenysége.

JOHANSON, Ch.: Autocratic Politics, Public Opinion, and Women's Medical Education during the Reign of Alexander II. 1855–1881. (Abszolutisztikus politika, közvélemény és a nők orvostani képzése II. Sándor uralkodásának idején, 1855–1881-ig.)

SR, 38. 1979:3. 426–443.

A szerző a női orvostudomány fejlődésének állomásait követi nyomon a krími háborút követő időszak Oroszországában. A női egyenjogúság megvalósulásának nehézkes folyamatában tükröződik II. Sándor cár önkényuralmának, a cári kormányzat szervezetlenségének, egyes állami tisztviselők korlátlan hatalmának és az orosz közvélemény erejének a kölcsönhatása.

HOCH, S.L. – AUGUSTINE, W.R.: The Tax Censures and the Decline of the Serf Population in Imperial Russia, 1833–1858. (Adóösszeírások és a jobbágynépeség hanyatlása az Orosz Birodalomban 1833 és 1858 között.)

SR, 38. 1979:3. 403–425.

A Nagy Péter által bevezetett fejadó eredményeképpen 1724 és 1858 között tíz alkalommal tartottak népességösszeírást az Orosz Birodalomban. Ezek adatai alapján a szerzők arra a kérdésre keresnek választ, hogy a jobbágyválságnál kimutatható folyamatos népességcsökkenésre természeti (pl. alacsony születési arányszám, kolerajárvány) vagy pedig társadalmi (jobbágyfelszabadítás) tényezők hatottak inkább.

VEKSZEL'MAN, M.I.: Dejatel'noszt' ruszszkih komercseszkih bankov v Szrednej Azii i ih rol' v razvitii mesznoj burzsuazii. (Az orosz kereskedelmi bankok közép-ázsiai tevékenysége és szerepük a helyi burzsoázia fejlődésében.)

ISZSZSR, 1979:4. 150–164.

A múlt század 60–90-es éveiben az orosz kapitalizmus fejlődésének kiszélesedését kíséri figyelemmel a szerző.

AVRICH, P.: Bakunin and the United States. (Bakunin és az Egyesült Államok.)

IRSH, 24. 1979:3. 320–340.

Mikhail A. Bakunin orosz forradalmár, a szláv nemzetek egyesülésének élharcosa, 1861-ben szibériai száműzetéséből az USA-n keresztül Angliába szökött. A szerző Bakunin eszméinek elterjedését és növekvő népszerűségét tárgyalja az Egyesült Államokban a század elejétől napjainkig.

GREGORY, P. A Note on Russia's Merchandise Balance and Balance of Payments during the Industrialization Era. (Oroszország kereskedelmi mérlege és a fizetési egyensúly az iparosítás korszakában.)

SR, 38. 1979:4. 655–662.

A szerző szembeszáll Sontag és Miller felfogásával, mely szerint a cári Oroszor-

szág kereskedelmi mérlege 1880 és 1913 között nem lehetett annyira passzív mint ahogy erre a hivatalos adatok következtetni engednek. A szerző a korabeli kereskedelmi statisztikák összehasonlításával, a külföldi tartozások és követelések, valamint az aranytartalmékok figyelembevételével kialakított véleményében cáfolja Sontagék állítását.

MOISZENKO, T.L.: Metodij izucsenija kreszt'janszkaj arendü v Roszszii po dannüm zemszkaj sztatistiki konca 19. veka. (Az oroszországi paraszti földbérlés kutatási módszerei a 19. század végi statisztikai adatok alapján.)  
ISZSZSZR, 1979:4. 66–81.

Az 1880 és 1913 közötti vállalkozói és fogyasztói földbérlések elemzése.

MÜLLER, E.: Agrarfrage und Industrialisierung in Russland. 1890–1930. (Agrárkérdés és iparosítás Oroszországban, 1890–1930.)  
GG, 5. 1979:3. 297–313.

A modernizációs kísérletek különböző fajtáit vizsgálja a szerző. Kitér az I. világháború előtti Vitte és Sztolipin-féle kísérletekre és az 1929-es kényszerkollektívizálásra is.

PERRINS, M.: Russian Military Policy in the Far East and the 1905 Revolution in the Russian Army. (Az orosz katonapolitika Távol-Keleten és az 1905-ös forradalom az orosz hadseregben.)  
ESR, 9. 1979:3. 331–350.

A cikk felvázolja az oroszok elszigetelődésének okait a Távol-Keleten, a katonai vezetők nézeteltéréseit. Az orosz katonai vezetők „nem készültek komolyan” a Japán elleni háborúra. Leírja a katonai állományt ért hatásokat, majd azzal zárja a szerző a cikkét, hogy az 1905-ös háború morális krízist jelentett.

HAUMANN, H. Staatsintervention und Monopole im Zarenreich – ein Beispiel für Organisierten Kapitalismus? (Az állami intervenció és a monopóliumok a cári Oroszországban – a szervezett kapitalizmus egy példája?)  
GG, 5. 1979:3. 336–356.

A nagyipar és a bankok állami kapcsolatait vizsgálja, részletesen elemzi a tőkések érdekképviseleti szervezeteinek az államra gyakorolt befolyását, valamint az első világháború alatti gazdasági irányítási rendszer működését.

EICHWEDE, W.: Strukturprobleme der sowjetischen Industriearbeitschaft in der Zwanziger Jahren. (A szovjet ipari munkásság struktúrájának problémái a húszas években.)  
GG, 5. 1979:3. 356–378.

A szerző véleménye szerint a szovjet munkásosztály nem alkotott – szociológiai értelemben – egységes egészet, szemben a parasztsággal, a gyárakban szétaprózódott munkásság így teljesen a rendszerhez volt kötve és a lényeges döntésekből ki volt zárva. A NEP-korszakban, valamelyest figyelembe vették a döntések meghozatalában a munkásság érdekeit s így rövid ideig a rendszert stabilizáló osztályá vált.

- SHELLEY, L.: Soviet Criminology: Its Birth and Demise, 1917–1936. (Szovjet kriminológia, születése és elhalása 1917–1936.)  
SR, 38. 1979:4. 614–648.  
A szerző cikkében arra keres választ, hogy 1917 és 36 között mely politikai tényezők hatására szorultak háttérbe a szovjet kriminológiai kutatások.
- FAJN, L.E.: „Voennij kommunizm” i kolhoznoe sztroitel’sztvo. (A „hadikommunizmus” és a kolhoz-szervezés.)  
ISZSZSZR, 1979:4. 121–132.  
A mezőgazdaság szocialista átalakításának új aspektusa a hadikommunizmus hatása a folyamatra.
- ALTRICHTER, H.: Agrarstruktur und Agrarpolitik am Vorabend der Kollektivierung. (Agrárstruktúra és agrárpolitika a kollektivizálás előestéjén.)  
GG, 5. 1979:3. 378–398.  
Az 1917-es évtől kezdve kíséri figyelemmel az agrárstruktúra alakulását a Szovjetunióban.
- GONEC, V.: Otázky jednoty zahraničné politické aktivity Sovetské Ukrajiny a Sovetského Ruska pred vznikom SSSR. K pojmu diplomatický svazek soveských republik. (A Szovjet-Ukrajna és a Szovjet-Oroszország külpolitikai aktivitása egységének kérdései a Szovjetunió megalakulása előtt. A szovjet köztársaságok diplomáciai szövetsége fogalmához.)  
CMM, 98. 1979:3. 231–261.
- RITTERSPORN, G.T.: Société et appareil d’État soviétique (1936–1938: contradictions et interférences.) (A szovjet társadalom és államapparátus: ellentmondások és interferenciák.)  
AESC, 34. 1979:4. 843–867.  
Hatalmi harcok az SZKP-n belül a 20-as, 30-as években. A vezető hivatalnok réteg társadalmi problémái. A dolgozó tömegek passzív ellenállási kísérletei.
- ZELENIN, I.E. – SUSZTOV, A.K.: Kolhozü i szel’szkoe hozjajsztvo Central’nogo promüslennogo rajona RSzFSzR v godü szocialiszticeszkogo sztroitel’sztva. (A mezőgazdaság és a kolhozok az Oroszországi Föderatív SzSzK központi ipari körzetében a szocialista építés éveiben.)  
ISZSZSZR, 1979:4. 37–53.  
A tanulmány a levéltári, statisztikai adatok gazdag dokumentálásával a nem-feketeföld zóna szocialista átszervezésének történetét írja le 1927 és 1937 között.

*Hibaigazítás* az 1982/3-as szám 73. oldalához: Az elsősor helyesen a következőképpen hangzik: A nagybirtokosok az 1530–40-es években kezdtek tömegesen reagálni az új helyzetre: